

Yükseköğretimin Küresel İnşası

Prof. Dr. Durmuş Günay¹, Doç. Dr. Muharrem Kılıç²

Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Antalya, Türkiye

Özet

Modernleşme serüvenimiz doğrultusunda Bologna süreci ile birlikte gelişimini sürdüren Türk yükseköğretiminin, günümüzde derin bir tarihi birikime ve ortak referans çerçevesine sahip olduğu engin coğrafyada, 'çok eksenli bir yönelime' ihtiyacı söz konusudur. Bu ihtiyaç kendisini, küresel rekabetin yoğunluk kazandığı ve yükseköğretim kurumlarının ekonomik bir sektör olarak yeniden tasarlanıp yapılandırıldığı bu dönemde daha belirgin olarak hissettirmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemde ülkemizin çok eksenli ve proaktif dış politik açılımına paralel biçimde bir yükseköğretim algısı ve pratiğinin üretilmesi zorunludur. Tek bir yönelim ile kendini kayıtlararak donuklaşan değil, 'çok eksenlilik' ile kendini üniversal akademik değerler alanında dinamik bir aktör olarak var eden bir yükseköğretim algısına gereksinim duyulmaktadır. Tarihsel derinliğinde medeniyet havzası olan Anadolu, Balkanlar, Batı Asya, Orta Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'yı kapsayan bölgede bir medeniyet perspektifi ile yeni bir Yükseköğretim Dünyasının inşası gereklilik arz etmektedir. Küresel ekonominin üniversite kavramını, piyasa eksenli olarak dönüşüme uğrattığı bu dönemde küresel çapta yeni bir yükseköğretim dünyası inşası, söz konusu medeniyet havzasında sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimin dinamosu olacaktır. Bu öngörüden hareketle, felsefi çağrışımı ve taşıdığı düşünsel mirası ile 'Mevlana' adını verdiğimiz bu süreç, Yükseköğretim alanında küresel bir açılımın potansiyelini taşıyan inşai bir akıl olarak tasarlanmıştır. Bu bildiride sözünü ettiğimiz inşai aklı var edecek tarihsel, toplumsal ve kültürel potansiyelin imkanı tartışma konusu yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Mevlana süreci, yükseköğretim, dış politik vizyon.

Giriş

Felsefi, dini ve kültürel köken açısından farklılaşan tarihi entelektüel birikimlere sahip olan insanlığın bilgi alanları ve bu alanlara özgü problematikleri homojen bir yapı arz etmez. Ancak, tarih boyunca ortak bir düşün kozmosunda yol bulma çabasında olan insanlık, bu tarihsel entelektüel yürüyüşte, birbirinden yalıtık değil, tam tersine kaynaşık bir zihin durumu ile hareket etmiştir. Her bir medeniyetin ya da felsefi geleneğin kendine özgü bir takım ayırıcı vasıfları bulunmakla birlikte, tarihsel birikimleri açısından bunlar, bir gelenek zinciri içerisinde birbirlerinin ardılları olmuşlardır.

Kuramsal ve kurumsal düzlemde birbirini yorumlayarak zenginleştiren ve teraküm eden bu tarihsel geleneğin kurucu halkalarını, antik Yunan'dan Mısır'a, Mezopotamya'dan, İran'a ve Hinde kadar kadim felsefi gelenekler

oluşturmuştur. Müslüman entelektüeller bu kadim geleneği reddetme yerine, Yunanca, Süryanice, Farsça, Aramice ve Hintçe olan bu birikimle yüzleşerek özümleme çabası içerisinde girmişlerdir. Böylece onlar, kadim felsefe, hikmet ve bilgi kaynaklarından yararlanmışlar, geliştirmişler ve geleceğe taşımışlardır. Nitekim bu perspektife bağlı olarak, 9. yüzyılda Abbasiler döneminde (832) kadim ilim merkezlerinden olan Bağdat'ta *Beytü'l-Hikme* kurulmuştur. Bu akademi görev yapan ilim adamları, felsefe ve bilimlerle ilgili kitapları tercüme etmişlerdir. Böylece İslâm dünyasında ortaçağda entelektüel dinamizmin daha dokuzuncu yüzyılda kurumsal bir ivme yakaladığı görülmektedir.

Söz konusu bütünselci tutum, kurumsal anlamda yükseköğretim alanında da bir eklemlenme süreci olarak okunabilir. Buna göre bir yanda, Platon'un Akademia'sı, Aristoteles'in Lyseum'u, Büyük İskender'in Museum'u; öte yanda Bağdat'ta Beytü'l-Hikme, Fas'ta Kayrevan üniversitesi, Batı üniversitelerine yapısal bir model olduğu ifade edilen Kurtuba ve Gırnata gibi kültür merkezlerinde kurulan yükseköğretim kurumları ve Nizamiye Medreseleri; ayrıca bunların dışında modern Batı üniversitelerinin ilk tarihsel prototipleri olan Bologna Üniversitesi, Oxford Üniversitesi, Paris Üniversitesi ve diğer tarihsel örnekler birbirlerine eklemlenebilecek bir entelektüel mirası ifade etmektedir.

Aynı bir Medeniyet havzasında yer alan ülkelerin ortak kültürel zemininin sağladığı imkan ve ihtiyaçlar, bir Yükseköğretim Dünyası inşasının en önemli dayanağıdır. Böyle bir felsefi tutuma dayanan bu projenin (*Mevlana Süreci*) amacı, Bologna sürecini tarihsel soy kütüğü ve arkaplanı anlamında tamamlayıcı ve bütünleştirici bir 'yükseköğretim felsefesi ve dünyası' oluşturmaktır.

Bu proje, İslâm dünyasında oniki asra yakın bir süre oldukça derin bir tarihi kökene sahip olan yükseköğretim tecrübesi ve ilim geleneğinin modern dönemde klasik formundaki evrensel değerleri açısından yeniden inşasını amaçlamaktadır. Söz konusu değerlerin başında, aidiyetine bakılmaksızın ulaşılabilecek olan değerler olarak algılanan 'bilgi ve hikmetin' aranması ilkesi ya da antik kökenini Aristo'ya götürebileceğimiz 'hakikate ulaşma isteği' gelmektedir.

Sistematik anlamda bilgi üretimi ve aktarımını akademik bir formda gerçekleştiren dönemin eğitim kurumları, temel değer olarak söz konusu ilkeyi benimsemişlerdir. Bu değerlerin gerçekleşmesi, yüksek düzeyde bilgi üretim ve öğretimi yapan kurumların ve daha temelde bunları inşa ve ihya edecek olan etkin aklın varlığına bağlıdır. Bu akıl da ancak, yerelliğin, lokalleşmenin, yapay zihinsel ve fiziksel sınır ve sınırlandırmaların aşılması ile aktive edilebilecek olan bir bilgi arayışı ile mümkündür.

Nitekim bunun, çoğulcu bilim tasavvuru ile İslâm dünyasının tarihi ilim geleneğinde oldukça etkin ve yaygın bir mobilizasyon ile varlık bulduğunu ifade edebiliriz. Öyle ki, söz konusu tarihsel dönemlerde ilim tahsiline çıkan öğrenciler, farklı coğrafyalarda ya da ülkelerde bulunan eğitim kurumlarından ve farklı üstatlardan ders alma geleneğini sürdürmüşlerdir. Bu hareketlilik, ilgili tarihsel kesitlerde Batıdan Doğuya ve hatta iç Asya'ya kadar uzanan engin bir coğrafyada dönem dönem farklılaşan ilim merkezleri (Bağdat, Medine, Şam, Harran, Kahire, Kurtuba, Gırnata, Semerkant, Taşkent, Buhara, İstanbul vd.) arasında dinamik bir süreç olarak tecrübe edilmiştir.

Bilgi ve hikmet arayışının bu çok merkezli ve devingen tecrübesi yalnızca yüksek düzeyde bilgi üretimi ve öğretimi amacını gerçekleştirmekle kalmamış, bunun yanı sıra farklı etnik kökene, dile, kültüre ve hatta dine mensup ilim talepleri ve entelektüellerini sosyal bir iletişim ve etkileşim ağına dahil etmiştir. Daha genel anlamda bu sosyolojik ve sosyo-psikolojik temas, toplumlar ve kültürler arası etkileşimin yarattığı bir zenginlik ve sinerjiye dönüşmüştür. Mevlana süreci, tarihsel tecrübemizden hareketle varolma imkanını özünde taşıdığını ifade edebileceğimiz bir ideali yeniden realize etme amacını gütmektedir.

İslâm ve Batı medeniyetinin yükseköğretim alanındaki tarihsel örneklerinin bu çoğulcu yapısı, *universitas*'in uluslararası kozmopolitan bir yapısal modellemeye işaret ettiğinin göstergesidir. Bu tarihi yapısal modelin, 1998 yılında Sorbonne'da bir araya gelen Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'nin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının bir "*Avrupa Yükseköğretim Alanı*" oluşturma konusundaki çağrılarını üzerine, 1999 yılında İtalya'da toplanan Avrupalı 29 eğitim bakanının *Bologna Deklarasyonu*'nu imzalamasıyla başlattıkları Bologna süreci ile varlık bulmuştur. Ülkeler arası üniversite derecelerine bir standart getirmeyi ve böylece hareketliliği artırmayı amaçlayan bu sü-

reç 2010 projeksiyonu ile söz konusu ülkelerden alınan derece ve diplomaların birbiriyle uyumlu olduğu bir 'Yükseköğretim Dünyası' oluşturmayı hedeflemiştir.

Pratik/pragmatik açıdan bu süreç, küresel rekabet ortamında Avrupa'yı yükseköğretim alanında nitelikli öğrenci ve öğretim kadrosunu çekebilecek uluslar arası bir cazibe merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası ölçekte yüksek nitelikli öğrenci ve öğretici profili ile işgücü potansiyeli oluşturmaya çalışan bu süreç, 'üniversite'ın telosuna uygun bir etnik, dinsel ve kültürel çeşitliliğin etkin mobilizasyonunu sağlamaktadır.

Bu sürece etkin bir şekilde dahil olan Türk yükseköğretimi, modernleşme serüvenimizin bir parçası olarak dönüşümünü gerçekleştirmiştir. Söz konusu serüven, yirminci yüzyılın başında modern Batı üniversite modelini benimseyen Darülfünun ile kurumsallaşmıştır. Batılılaşma eğilimi doğrultusunda tek eksenli gelişimini sürdüren Türk Yükseköğretimi Bologna süreci ile birlikte yeni bir gelişim evresine girmiştir. Ancak kökenini onbirinci yüzyılda Selçuklu dönemine, daha sonra Osmanlı'nın kuruluş evresinden itibaren kurumsallaşan yükseköğretim geleneğine kadar geri götürebileceğimiz oldukça derin bir tarihi birikime ve referans çerçevesine sahip olan bölgede, yükseköğretiminin 'çok eksenli bir yönelime' ihtiyacı söz konusudur. Bu ihtiyaç kendisini, küresel rekabetin yoğunluk kazandığı ve yükseköğretim kurumlarının ekonomik bir sektör olarak yeniden tasarlanıp yapılandırıldığı bu dönemde daha belirgin olarak hissettirmektedir.

Niçin Mevlana Süreci?

Medeniyet, tarihte insanlığın tüm yönleriyle maddi ve manevi varlığının tezahür biçimlerini ve düşünceden sanata, edebiyattan mimariye, bilimden teknolojiye kadar beşeri mirası ifade eder. Bu mirasın zaman ve uzam boyutunda her bir havzada biricik bir yaşam pratiği ya da tecrübesi olarak ortaya çıktığını görmekteyiz. Böylece her bir medeniyet kendine özgü bir varoluşsal sergileyerek insanlık tarihinde boy göstermiştir. Bunlardan, Yunan medeniyeti 'felsefe', Babil ve Harran medeniyetleri 'irfan' ve Modern Avrupa 'bilim ve teknoloji' medeniyetidir. Öte yandan İslam medeniyeti ise 'gönül medeniyeti' olarak tavsif edilebilir.

Tümüyle varlığı kutsayıp, 'yaratılanı yaratandan ötürü sevme' inancı gönül medeniyetinin temel felsefesidir. Bu felsefe üzerine kurulu olan gönül medeniyeti, sevgi, adalet, barış ve hoşgörü esasına dayanır. Bu medeniyetin kurucu mimarlarından birisi olması yönüyle Mevlana'nın bu sürece ismini vermesi derin bir anlam dünyasının kapısını aralamaktadır. Bugün insanlığın bitimsiz hegemonik tutkularının yol açtığı çatışmacı ve savaşkan ruhu dizginleyecek ve onu dinginliğe sevk edecek olan bir gönül mimarının bu sürece adını vermesi bu anlam evrenine girişin anahtarı olacaktır.

Hiçbir ayırım gözetmeksizin insanı tüm değerleriyle ve farklılıklarıyla merkeze alan Mevlana'nın aşk ve muhabbetle inşa ettiği gönül medeniyeti, dünyada Yükseköğretim Alanına yeni bir ruh getirecektir. Sürecin adında içkin olan mana düzlemi, farklı etnik köken ve uluslardan gelen insanlar arasında en köklü ve kalıcı bağ olan 'gönül köpürsünü' kurmayı tazammun etmektedir. Mevlana öğretisine egemen olan bu ruhun vermiş olduğu ilham ile Yükseköğretim düzeyindeki bu akademik-entelektüel iletişim, salt kültürler arası bir iletişim olmanın ötesinde 'insanlığın kardeşliğini ve barışı' tesise katkı gibi esaslı bir katma değer üretecektir. Mevlana ve öğretisinin ruhunu üfleyeceği ya da can vereceği bu işbirliği süreci, bölgede kalıcı barışın ve daha da ötesinde Cihan Barışının (*Pax Universa*) teminine yönelik ciddi bir katkı sağlayacaktır. Zira sözünü ettiğimiz medeniyet bilinci toplumsal çatışmaları ve husumetleri yok edici bir 'gönül vüs'ati' kazandırmayı amaçlamaktadır.

Nitekim bu değeri teyit edercesine UNESCO, 2007'yi 'Dünya Mevlana Yılı' ilan ederek, Mevlana ve öğretisini insanlığın ortak mirası olarak tescil etmiştir. İnsanlığın ortak aklına, sağduyusuna ve esasta gönlüne hitap eden bu miras, Mevlana sürecinin meşruiyet zeminini bizatihi kendisi kurmaktadır. Bu medeniyet mirasını devralan ülkemizin çok eksenli, proaktif ve sorunsuz dış politik açılımına paralel bir yükseköğretim algısı ve pratiği üretmek zorundadır. Tek bir yönelim ile kendini kayıtlayarak kısırlaştıran ve donuklaşan değil, 'çok eksenlilik' ile kendini universal akademik değerler alanında dinamik bir aktör olarak var eden bir yükseköğretim algısına Ortadoğuda gereksinim duyulmaktadır.

Türkiye'nin Dış Politik Vizyonu ve Yükseköğretim Stratejisi

Çoğulcu bilim tasavvuruna dayanacak olan bu çok eksenli süreç, ülkelerimizin yükseköğretiminin bilimsel, toplumsal ve ekonomik gerçeklikler doğrultusunda daha sofistike bilgi ve teknoloji üretimine imkan tanıyacaktır. Bu süreçte yükseköğretimimiz uluslar arası arenada, yaklaşık iki yüzyıllık modernleşme serüvenindeki tek yönlü edilgen pozisyonunu terk etme ve daha etkin bir aktör olma fırsatını yakalayacaktır. İçinde bulunduğumuz zamansal kesit, tüm şartları ile bu altın fırsatın önümüzde bulunduğuna işaret etmektedir. Bu sürecin/projenin gerçekleştirilmeyi hedeflediği amaç da yerel ve küresel ölçekte ait olduğumuz bu zamansal ve mekansal ortamı dönüştürebilecek bir dinamizmi bünyesinde barındırmaktadır.

Ayrıca bu süreç, özellikle Ortadoğu ülkelerinin bugün bir medeniyet perspektifi ile derinlik kazandığı dış politik vizyonunu yükseköğretim düzeyinde boyutlandırma hedefini gütmektedir. Somut olarak, tarihsel derinliğinde medeniyet havzası olan Anadolu, Balkanlar, Batı Asya, Orta Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrikayı kapsayan bölgede bir medeniyet perspektifi ile Yükseköğretim Dünyasının inşası amaçlanmaktadır.

Mevlana süreci kapsamında inşa edilmesi amaçlanan yükseköğretim dünyası, Bologna sürecinden daha hızlı bir ilerleme potansiyeline sahip görünmektedir. Zira, bu süreç kapsamına dahil edilmesi planlanan ülkelerde çoğunlukla yerleşik yükseköğretim yapıları bulunmamaktadır. Dolayısıyla yerleşik ve istikrarlı eğitim sistemlerine sahip olan AB ülkelerine göre daha hızlı bir dönüşüm ve yapılanma potansiyelini bünyelerinde taşımaktadırlar. Bu süreci hızlandırabilecek olan bir diğer önemli faktör ise muhtemel üye ülkeler arasındaki tarihi, sosyal ve kültürel ortak kodların varlığıdır.

Ülkemizin dışpolitik açılımı çerçevesinde her düzlemde gerçekleştirdiği yakın uluslar arası ilişkiler bağlamında Eğitim Bakanlıkları düzeyinde yükseköğretim alanında işbirliği anlaşmaları yapılmıştır. Bunun yanı sıra kurumsal düzeyde Yükseköğretim Kurulu ve bazı üniversitelerimiz ilgili ülke üniversiteleri ya da yükseköğretim kurulları ile protokoller imzalamışlardır. Bu türden protokoller, bu projenin esas aldığı fikrî temel açısından bir ön girişim ve adım olması noktasında önemlidir.

Ancak yapılan bu protokollerin ve anlaşmaların uzun soluklu ve kalıcı bir şekilde uygulamaya geçirilmesi noktasında yetersiz kaldıklarına, ortaya çıkan tecrübeler müvacehesinde tanık olunmuştur. Dolayısıyla bunun bir 'Yükseköğretim Dünyası' olarak tasarlanıp, uluslarüstü ölçekte sistemli bir şekilde inşa edilmesi bu hedefin daha etkin ve sürdürülebilir olmasını mümkün kılacaktır. Daha bütünsel bir bakışla, mesainin tek tek ülke üniversiteleri arasında yapılacak olan anlaşmalara değil, bir sistem kurma çabasına odaklanması zorunludur.

Ayrıca ülkemizin proaktif dışpolitik ve ekonomik yaklaşımı ile birlikte artış gösteren siyasi ve iktisadi gelişme, kültürel ve entelektüel düzeyin eklenmesi toplumlar arası ilişkilerde kalıcı gönül köprülerinin kurulması açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden yükseköğretim düzeyinde kurulacak olan bu sistem, sosyal, kültürel ve entelektüel bir akışkanlık için etkin ve verimli bir zemin hazırlayacaktır. Bu sürecin başlatılması, bölge ülkelerinin ekonomik ve kültürel gelişimine azami ölçüde katkıda bulunacaktır.

Bölge ülkelerinin yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören milyonlarca gencin derin tarihi ve kültürel köklere sahip olduğumuz bölge ülkelerine yönelik mobilizasyonu, onların kültürel etkileşim ile farklı bir ufuk ve vizyon kazanmalarına imkan sağlayacaktır. Gençlerimizin bölge ülkelerini tanımaları ile edinecekleri bu vizyon gelecekte ülkemizimizin kültürel, ekonomik ve siyasi açıdan daha donanımlı insan gücünün yetişmesine vesile olacaktır.

Küresel ekonominin üniversite kavramını, ekonomi ve piyasa eksenli olarak dönüşüme uğrattığı bu dönemde dünyada küresel güçlerin ya da bu yolda büyüme ivmesi gösteren ülkelerin, yükseköğretimin küresel çapta ekonomik bir sektör olduğunun farkındalığı ile yatırımlarını ve okullaşma oranlarını artırdıklarına tanık olmaktayız. Bu küresel ekonomik sektörün ülke ekonomilerine katacağı mali değeri maksimize etme adına bazı ülkelerin yabancı öğrencileri kendi yükseköğretim kurumlarına çekmek için yoğun tanıtım çabası gerçekleştirdiklerini görmekteyiz.

Son dönemde ülkemizde bu çerçevede, yükseköğretim alanında okullaşma oranının artırılması ve uluslarüstü düzeyde protokollerin yapılması gibi somut adımlar atılmıştır. Ancak ne yazık ki ülkemizin bu sektörel alandan sahip olduğu pay oldukça düşük düzeydedir. Nitekim 'Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Genel Müdürlüğü' verilerine göre Türkiye'de okuyan yabancı öğrenci sayısı 16,656 iken, Türkiye'den yurtdışına yükseköğretime giden

öğrenci sayısı 44,204'tür.^[1] Dolayısıyla ülkemizin söz konusu sektörel alandan elde edeceği payın artırılması bağlamında bu projenin varlık bulması büyük önem arz etmektedir.

Mevlana Sürecinin Projelendirilmesi

Mevlana sürecinin hayata geçirilebilmesi, bu projenin gerekliliğine inanan bölge ülkelerinin kolektif bir akılla yapacakları etkin katılım ile mümkün olacaktır. Bölge ülkelerinin kendi öz yeterliliğinin bilincinde olarak yapacakları katkı, stratejik bir planlama ile sürdürülmesi durumunda başarıyı kaçınılmaz kılacaktır. Bunun için öncelikle, Bologna sürecini başlatan siyasi iradeye (Eğitim Bakanları) eş bir iradenin ya da daha üst düzeyde bir iradenin (Devlet Başkanları) ortaya konulması gerekmektedir.

Bu sürecin oluşumu öncelikle genel bir çerçevenin ve organizasyon şemasının kurulması ile başlatılabilir. Bologna sürecine benzer biçimde oluşturulacak olan bu ana çerçeve ya da çatının daha sonra süreç içerisinde periyodik eylemsel gündemlerle içeriklendirilmesi yoluna gidilebilir.

Bu süreç, bölge ülkelerinin bilim ve teknoloji alanında cazibe merkezi olmasının önünü açacak bir fırsatlar alanı yaratacaktır. Bölge ülkelerin beşeri sermayesinin içeri boşaltan beyin göçünün önünü kesmeye yönelik bir imkan sağlayacaktır.

Mevlana süreci çerçevesinde bölge ülkelerinin, ortak organizasyonel aklını harekete geçirmeleri ile küresel düzlemde sosyo-kültürel imajları yükselecektir. Bu süreç aynı zamanda bölge ülkelerinin sosyolojik, politik ve ekonomik stabilizasyonuna ve kalkınmasına imkan sağlayacak bir fırsatlar dünyası yaratacaktır.

Bu sürecin hareket noktasını uluslararası düzeyde ortak bir siyasi irade oluşturmakla birlikte, sürecin bir proje olarak eylem planının çıkarılarak sürdürülmesi gereklilik arz etmektedir. Bu proje, sistemli, sürdürülebilir bir süreç olmalıdır. Geleceğin değişen şartlarına (imkan ve ihtiyaçlarına) göre biçimlenen bir süreç olmalıdır.

Bu çerçevede şöyle bir eylem planı öngörülebilir:

Proje Eylem Planı

1. Projenin teorik çerçevesinin hazırlanması.
2. Örnek yapılanmaların tarihi analizi.
3. Projeye katkı sağlayacak iç ve dış paydaşların belirlenmesi.
4. İç paydaşlara proje hakkında bilgi verilmesi ve geribildirimlerin değerlendirilmesi.
5. Projeye dahil olacak ülkelerin tespit edilmesi.
6. Belirlenen ülke ve yükseköğretim sistemlerine dair dokümanter bilgilerin toplanması. (Belirlenen ülkelerin üniversite sayısının tespiti; Yurtdışına gönderdikleri öğrenci sayısı; Hangi ülkelere öğrenci gönderiyorlar? Bu ülkelerin kaçı Bologna sürecine dahil? vd.)
7. Kurumsal paydaşlar ile görüşmelerin yapılması. (Milli Eğitim Bakanlığı, İKÖ, SESRIC, TİKA, ISESCO ve ilgili Sivil Toplum Kuruluşları gibi)
8. Sürecin iç paydaşları ile yurtiçinde arama konferanslarının tertip edilmesi.
9. Uluslar arası Rektörler Komitesinin teşkili. (Bu amaçla ilgili ülke üniversitelerinin rektörlerinin bir araya gelmesi; ortak konferansın düzenlenmesi)
10. Üniversiteler Birliğinin Kurulması. (3335 sayılı 'Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun' çerçevesinde üniversite birliklerinin kurulmasının teşvik edilmesi)
11. Projenin Organizasyon şemasının belirlenmesi.
12. Dışişleri bakanına konunun iletilmesi.
13. Başbakan ve Cumhurbaşkanı'na konunun iletilmesi.
14. Sürecin dış paydaşları ile ortak konferans ve çalıştayların yapılması.

[1] ABD'de 475 bin, İngiltere'de 225 bin, Almanya'da yaklaşık 200 bin, Fransa'da 147 bin ve Avusturya'da 110 bin yabancı öğrenci yükseköğrenim görmektedir.

Kaynaklar

- Davutođlu, A. (2001). Stratejik Derinlik, İstanbul.
- Doğramacı, İ. (2007). Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Yönetimi, Ankara.
- Dölen, E. (2009). Türkiye Üniversite Tarihi, Osmanlı Döneminde Darülfünun, İstanbul.
- İhsanoğlu, E. (2010). Darülfünun, IRCICA, İstanbul.
- Küçükcan, T., Gür, B. (2009). Türkiye’de Yükseköğretim, Ankara.
- Tekeli, İ. (2003). Eğitim Üzerine Düşünmek, Ankara.
- Tekeli, İ. (2010). Tarihsel Bağlamı İçinde Türkiye’de Yükseköğretimin ve YÖK’ün Tarihi, İstanbul.
- YÖK (2007). Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi, Ankara.